

โรงพยาบาล

ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร

กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพิจิตร ปี 2561

แผนแม่บทแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ 1 2560-2564

ยุทธศาสตร์ ที่ 1

ส่งเสริมผลิตผลของสมุนไพร
ไทยที่มีศักยภาพ

ยุทธศาสตร์ ที่ 2

พัฒนาอุตสาหกรรมและการตลาด
สมุนไพรให้มีคุณภาพระดับสากล

ยุทธศาสตร์ ที่ 3

ส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อการ
รักษาโรคและสร้างเสริมสุขภาพ

ยุทธศาสตร์ ที่ 4

สร้างความเข้มแข็งของการ
บริหารและนโยบายภาครัฐ

4 strategy

สถานการณ์ และ ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร

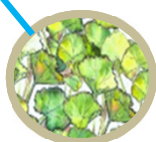
อัตราการใช้ยาสมุนไพร ในหน่วยบริการ ภาพรวม ต่ำกว่า เกณฑ์เป้าหมาย

นโยบายและการสนับสนุนของ
ผู้บริหาร

เงื่อนไข การจัดซื้อจัดหา
สมุนไพร

องค์ความรู้ และความเข้าใจ
ด้านแพทย์แผนไทย สมุนไพร

การกระจายยาสมุนไพร ใน
แต่ละระดับ

กระบวนการจัดทำกรอบบัญชี
ยาสมุนไพร

ข้อจำกัดการสั่งใช้ (ชื่อยา
ข้อมูลการใช้ ข้อห้าม ข้อระวัง)

กรอบบัญชียาสมุนไพร

ทัศนคติ ความเชื่อมั่น ยา
สมุนไพรของประชาชน

โรงพยาบาล ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร

เป้าหมาย

ประชาชน มีการใช้สมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น
และ ปลอดภัยจากการใช้สมุนไพร

- ส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้ยาสมุนไพรในสถานบริการ
สาธารณสุขของประชาชน เพิ่มขึ้น
- พัฒนารูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรใน
สถานบริการและในชุมชนแบบครบวงจร
- เกิดต้นแบบการดำเนินงานส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในสถาน
บริการและในชุมชน

วัตถุประสงค์

ตัวชี้วัด

มูลค่าการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการเพิ่มขึ้น
ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

กรอบหลักเกณฑ์ โรงพยาบาลส่งเสริมการใช้สมุนไพร

นโยบายและการวางแผน

นโยบายและการสนับสนุน
คณะกรรมการขับเคลื่อน
วางแผนและมาตรการ

การดำเนินงานและกิจกรรม

การประชาสัมพันธ์
บุคลากร และการจัดบริการ
การส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรใน
หน่วยบริการและในชุมชน

การติดตามและผลลัพธ์

ด้านนโยบายและการวางแผน

1.1 การกำหนดนโยบายและการสนับสนุน

- มีการกำหนดนโยบายและสนับสนุนการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการ ตั้งแต่ระดับ คบสอ.และ รพสต.
- มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งในระดับอำเภอและตำบล ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการดำเนินงานส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร
- มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพร
- มีการประชุมชี้แจง ทบทวน จัดทำและติดตามการดำเนินงาน ของคณะกรรมการ

1.2 การวางแผนและกำหนดมาตรการ

- มีการกำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณการดำเนินงาน ที่สนับสนุนการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการและชุมชน
- มีการกำหนดมาตรการการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการใช้สมุนไพรในหน่วยบริการและชุมชน

ด้านการดำเนินงาน

1.1 การประชาสัมพันธ์

- มีป้ายประชาสัมพันธ์ ระบุว่า เป็น โรงพยาบาลส่งเสริมการใช้สมุนไพร และอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม

1.2 การจัดบริการ

- มีกรอบรายการยาสมุนไพร สำหรับให้บริการประชาชน ไม่น้อยกว่า 10 รายการ
- มียาสมุนไพรตามกรอบบัญชีที่กำหนดไว้อยู่จริงครบทุกรายการ ที่หน่วยบริการ
- มีจุดจัดเก็บยาสมุนไพร พร้อมป้ายระบุ กลุ่มยา สมุนไพร แยกเป็นสัดส่วนให้ประชาชนเห็นได้ชัดเจน
- มีปริมาณยาสมุนไพรตามกรอบบัญชียาสมุนไพร ทุกรายการ เพียงพอและเหมาะสม (ร้อยละ 4 ของ ยาแผนปัจจุบัน)
- มีรายการยาสมุนไพรสำหรับทดแทน ยาแผนปัจจุบัน เฉพาะไม่น้อยกว่า 3 รายการ
- มีการบันทึกข้อมูล รายละเอียดยาสมุนไพรในโปรแกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วน
- มีการกำหนดรูปแบบฉลากและข้อมูลยา ข้อห้าม ข้อระวังการใช้ยาสมุนไพรทุกรายการที่ครบถ้วน ถูกต้องและชัดเจน
- มีการบันทึกและติดตามวันหมดอายุของยาสมุนไพรอย่างสม่ำเสมอ
- ไม่พบยาสมุนไพรที่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ
- มีการสั่งใช้ยาสมุนไพร อย่างน้อย 5 รายการ ทุกเดือนและ 10 รายการ ทุกไตรมาสของปี

ด้านการดำเนินงาน(ต่อ)

1.2 การจัดบริการ(ต่อ)

- กรณีมีบริการตรวจรักษา ประงยาสำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย
 - มีการประงยา สำหรับผู้ป่วยเฉพาะราย โดยผู้ประกอบวิชาชีัพแพทยัแผนไทยเฉพาะและมีใบประกอบวิชาชีัพสาเวชกรรมและเภสัชกรรมไทย หรือแพทยัแผนไทยประยุกต์
 - มีรายการยาสมุนไพร สำหรับสำหรับเตรียมประงให้ผู้ป่วยเฉพาะราย ไม่น้อยกว่า 20 ชนิด
 - มีบริเวณพื้นที่ และภาชนะจัดเก็บยาสมุนไพรที่เหมาะสม แยกเป็นสัดส่วน มีการควบคุมอุณหภูมิ
 - มีระบบจัดเรียงยาหรือพืชสมุนไพรแต่ละชนิดเพื่อป้องกันการหยิบใช้สมุนไพรผิดชนิด
 - มีอุปกรณ์ เครื่องตวงวัดที่ได้มาตรฐานและพร้อมใช้งาน
 - มีหลักฐานการบันทึก การตรวจ ประเมิน และการกำหนดตำรับ ปริมาณยาที่ชัดเจน
 - มีฉลากยาและคำแนะนำการใช้ การเตรียมยา ให้แก่ผู้รับบริการที่ครบถ้วน ถูกต้องและชัดเจน
- มีการบันทึกติดตามผลลัพธ์การรักษาและอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาสมุนไพร

ด้านการดำเนินงาน(ต่อ)

1.3 บุคลากร

- ❑ มีบุคลากรแพทย์แผนไทยที่มีใบประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะสาขาเวชกรรมและเภสัชกรรมไทย หรือ บุคลากรแพทย์แผนปัจจุบันอื่นๆ ที่ผ่านการอบรมด้านแพทย์แผนไทยหรือมีองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรหรือมีใบประกอบวิชาชีพ เช่น เวชกรรมไทยหรือเภสัชกรรมไทย
- ❑ บุคลากรประจำที่มีหน้าที่ในการสั่งใช้ยาสมุนไพรได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมด้านการสั่งใช้ยาสมุนไพร ปีละ 1 ครั้ง

ด้านการดำเนินงาน (ต่อ)

1.4 การดำเนินงานส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการและชุมชน

- มีกิจกรรมการรณรงค์ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการ เช่น สุขศึกษา ป้ายความรู้ เอกสาร แผ่นพับ วิดีโอ หรืออื่นๆ
- มีกิจกรรมการรณรงค์ส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในชุมชน เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชผักพื้นบ้าน หรือสมุนไพรในบ้าน หรือ ตู๋ยาสมุนไพรประจำบ้าน หรืออื่นๆ
- มีการจัดทำสวน แสดง สาธิต ตัวอย่างพืชสมุนไพร พร้อมข้อมูลรายละเอียด ในบริเวณพื้นที่หน่วยบริการ
- มีการพัฒนาความรู้ บุคลากรเครือข่าย เช่น อสม.ผู้นำ อสค.แกนนำ ด้านการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพ
- มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีศูนย์เรียนรู้สมุนไพรในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้รวบรวมและใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร
- มีการสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความรู้การใช้สมุนไพรในหน่วยบริการหรือในชุมชน โดยหมอพื้นบ้าน ราษฎรชาวบ้านที่มีองค์ความรู้แพทย์แผนไทยหรือสมุนไพรชุมชน

ด้านการดำเนินงาน (ต่อ)

1.4 การดำเนินงานส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการและชุมชน(ต่อ)

- มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการผลิตยาจากสมุนไพร อย่างง่าย ให้แก่ประชาชน สำหรับการดูแล รักษาสุขภาพตนเอง เช่น ยาต้ม ยานวด ยาประคบ เป็นต้น
- มีการดำเนินงานบูรณาการส่งเสริมสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ในแต่ละกลุ่มวัย
- มีการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหาร เครื่องดื่มสุขภาพ จากพืช ผัก สมุนไพร ในหน่วยบริการสำหรับเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ
- มีอุปกรณ์หรือนวัตกรรม การส่งเสริม รักษา ฟิ้นฟูสุขภาพ ตามหลักแพทย์แผนไทย หรือที่ได้จากวัตถุดิบสมุนไพร สำหรับให้บริการประชาชน

ด้านการติดตามและผลลัพธ์

1.1 การติดตามผล

- มีการเก็บข้อมูลและประเมินผลการใช้ยาในหน่วยบริการเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผล
- มีการจัดทำแบบสำรวจความรู้ ความเข้าใจ พฤติกรรมการใช้ยา สมุนไพร และความพึงพอใจในการใช้ยาสมุนไพรของเจ้าหน้าที่ หรือ ผู้รับบริการ หรือประชาชนในชุมชน
- มีการจัดทำการศึกษา หรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในหน่วยบริการหรือในชุมชน

ด้านการติดตามและผลลัพธ์(ต่อ)

1.2 ผลลัพธ์

ตัวชี้วัดการดำเนินงาน

- มีมูลค่าการใช้จ่ายยาสมุนไพรในหน่วยบริการ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5
- มีการเพิ่มขึ้นของมูลค่าการใช้จ่ายยาสมุนไพร เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าในช่วงเวลาเดียวกัน อัตราร้อยละ 5

ตัวชี้วัด อื่นๆ

- มีผลการสำรวจความรู้ ความเข้าใจ หรือพฤติกรรม การใช้จ่ายยาสมุนไพร มากกว่า ร้อยละ 60
- มีผลการสำรวจความพึงพอใจ จากการรับบริการยาสมุนไพร มากกว่า ร้อยละ 60

